

Ekskursionen – Foråret i Blåskinsdalen

Palmesøndag i 2019, den 14. april, havde Naturhistorisk Forening for Bornholm og Danmarks Naturfredningsforening Bornholm inviteret Biologen **Michael Stoltze** til at lede årets første ekskursion til området i og ved Blåskinsdalen.

Men, inden Michael fik overdraget ledelsen af turen, havde Danmarks Naturfredningsforening Bornholm og Foreningen Natur og Helseø Bornholm aftalt en overdragelsesforretning på denne årets første ekskursion.

Foreningen Natur og Helseø Bornholm havde nemlig besluttet sig for at nedlægge foreningen, og i sin overdragelse af foreningens aktiver, sagde formanden Conny Bøgh Møller bl.a.: "Vi forsøgte at forene helsen med naturen – altså at man bliver raskere af at være i naturen, så det giver god mening, at en forening som Danmarks Naturfredningsforening overtager de sidste midler".

Efter at have takket for donationen gav Anna Sofie Poulsen ordet videre til Michael, der indledningsvis filosoferede over den "**Påskeøsten**", hvor det over længere tid har blæst koldt og tørt fra øst. Fænomenet skyldes et stabilt højtryk over Skandinavien og et lavtryk syd for øen.

85 mennesker havde takket ja til invitationen om at komme med på turen til Blåskinsdalen, og første stop var en større bevoksning **Hvid Hestehov** i den park, der i sin tid var anlagt omkring Hotel Jons Kapel, der brændte i oktober 1988.

Her har planten sin eneste vokseplads på Bornholm, men andre steder på øen noterer man sig andre arter som Rød Hestehov og Japansk Hestehov, der sammen med Duftende Hestehov er indført som pryplanter til øen. Eneste hjemmehørende art er Filtet Hestehov, der vokser langs øens kyster.

Jo tættere på kysten, man kom, jo mindre generede den hårde NØ'lige vind. Og langs kyststien blev der noteret et væld af hvide og røde **Hulrodet Lærkespore** samt **Liden** og **Finger-Lærkespore**.

De to sidstnævnte arter havde Michaels specielle bevågenhed, idet de var værtsplanter for den ekstremt sjældne sommerfugl, **Mnemosyne**, der godt nok ikke er set i Danmark siden 1961, men fortsat forekommer i Blekinge.

Den er karakteriseret som "sommerfuglenes Panda", og netop de to arter lærkesporer kunne være udbredt i de store åbne skove, som tidligere tiders urokser har formet og opholdt sig i. Michael mener, at netop Nordbornholm fortsat har nogle kvaliteter, der kunne tilfredsstille sommerfuglen.

Endelig bemærkede man et større flor af den violette **Dag-Pragtstjerne**, der var i gang med at springe ud og som netop her på nordvestkysten har øens største forekomst.

Michael har en særlig forkærlighed til kysten ved Johns Kapel og længere mod nord til Duehullet. Her gjorde han nemlig som ung biologistuderende et fund, der gav genlyd i naturhistoriske kredse.

I nogle kilder, der pibler ud fra klippen på denne strækning fandt han nemlig nogle "sandrør", der husede larven af en art vårfly, der blev bestemt til *Tinodes*.

Men, arten var ikke tidligere truffet i Danmark, og med internationale eksperters hjælp blev den bestemt til ***Tinodes machlachlani***, en art, der må have eksisteret på stedet siden tidligere tiders varmere klima.

Vandløbet, der løber i bunden af Blåskinsdalen ender ude på kystklipperne i et veritabelt vandfald, men på grund af den omsiggribende opvækst af de på stedet voksende **Slåen**, **Tjørn** og **Enebær** er tidligere tiders stier ufremkommelige, men Michael kunne huske, at der for bare 30 år siden var åbent med et tæt tæppe af **Blodrød Storkenæb**.

Ligeledes for 30 år siden og endnu før var Blåskinsdalen en af øen særdeles søgte galleriskove, hvor der i forårstiden var et frodigt bunddække med Blå, Gul og Hvid Anemone samt Bingelurt og Lungeurt.

I dag er dalen et tæt vildnis af væltede stammer af **Skovelm** og **Ask**, overgroet af **Vedbend**. Det har resulteret i en helt anden skovbundsflora over lange stræk op langs dalen, overalt overgroet af uigennemtrængeligt **Brombær-krat**.

I slutningen af 1980'erne kom **Elmesygen** til Bornholm, og der gik ikke mange år, inden store elmetræer over hele øen var blevet smittet og efterhånden døde og faldt i kraftige storme. Samtlige store elmetræer i Blåskinsdalen er efterhånden faldet for vinden, og i dag ligger de og forgår som levesteder for mange former for insekter i dalens bund.

Som om det ikke skulle være nok blev dalens mange asketræer efter årtusindskiftet angrebet af sygdommen **Asketoptørre**, og mange af disse er siden fulgt efter de døde elmetræer og lagt sig oven på disse i sådan en grad, at stien op gennem dalen i flere omgange er ryddet for væltede asketræer.

Naturen er foranderlig. Og Blåskinsdalen er nok det fineste eksempel på dette udsagn. Intet er statisk, planter og dyr må indrette sig på nye fysiske levesteder. Således blev der på denne tur kun fundet én Blå Anemone!

Og man konstaterede helt unge elmetræer og helt unge asketræer, der må anses for at have store chancer for at overleve. Og godt for det, for sommerfuglen **Det Hvide W** skal netop have elmeblomster for at kunne trives, og den har i en periode været sjælden - men er bestanden igen på vej op.

Vedbend trives særdeles godt i Blåskinsdalen, og da **Skov-Blåfugl** netop har Vedbend som værtsplante er der særdeles mange af denne art i dalen.

Havde vejret været lidt lunere havde Michael forventet et stort opbud af sommerfuglene Admiral og Citronsommerfugl, så dem må man vente på til en tur til dalen senere på året.

Efter knapt to timers vandring sluttede ekskursionen øverst i dalen, hvor åen mæandrer i en fugtig ellesump, og hvor man bemærkede den ikke helt almindelige plante **Milturt**. Ud over Rødel i denne sump kunne man på turen op gennem dalen notere sig, at Almindelig Hyld, Eg, Ahorn og Kirsebær nok vil komme til at danne det overordnede skovbillede de kommende år i Blåskinsdalens foranderlige naturlandskab. - Et levende laboratorium, hvor processerne i en bornholmsk naturskov kan studeres på nært hold.